

BİLİMDE NARSİZM – “EGOLOGLAR” ÇAĞI

Umut Toprak

BİLİMDE NARSİZM – EGOLOGLAR ÇAĞI

Antik Yunan mitolojisinde bir genç vardı: Narkissos.
Bir gün durgun bir suya eğildi ve bir yüz gördü.
Gördüğünün kendi yansıması olduğunu anlayamadı.
Suyun gösterdiği görüntünün bir hakikat değil, bir yanılsama olduğunu fark edemedi.
Ve kendi yansımasına âşık olarak kayboldu.

Bugün bilimin karşı karşıya olduğu en incelikli tehlikelerden biri de budur:
Hakikatin yerine yansımanın konması; özün yerine görüntünün geçmesi.

Narsizm yalnızca kötü bir insan özelliği değildir.
Bilimle birleştğinde, hakikati çarpıtan bir kırılma noktasına dönüşebilir.
Ben böyle kişilere “Egolog” diyorum.

Egolog kimdir?

Egolog, bilimi amaç değil, **ego taşıyan bir araç** olarak kullanan kişidir.

Bilim yapmaz; **bilim oynar**.
Veri üretmez; **imaj üretir**.
Sorgulamaz; **hakikat yerine kendini savunur**.
Bilmez; **bilir gibi davranır**.
İnşa etmez; **tüketir**.
Bilimin ışığını gerçeğe değil, **kendi yüzüne** tutar.

Egolog’un laboratuvarı bir sahneye, akademisi bir tiyatroya dönüşür.
Yöntem onun için dekor,
eleştiri kişisel saldırı,
hakikat ise esneyebilir bir malzemedir.

Bilim insanı “acaba yanlış mıyım?” der.
Egolog “ben bilirim” der.

Bilim insanı hakikati büyütür;
Egolog kendini.

Bilim insanı yanılmayı kabul eder;
Egolog yanılmayı reddeder.

Bilim insanı şüpheyle büyür;
Egolog dogmayla yaşar.

Egolog genç de olabilir, yaşlı da ama ikisi de aynı gölgeyi üretir.

Genç Egolog – Etiket Avcısı

Genç Egolog’un tutkusu hakikat değil, **etikettir**.
Doktora yapmak değil, “Dr.” yazdırmaktır.
Bilim insanı olmak değil, bilim insanı **gibi görünmektir**.

Onun için:

- Kabul mektubu başarı değil, **değer ispatıdır**.
- İyi üniversite amaç değil, **prestij kıyafetidir**.
- Sunum merak değil, **özgüven performansıdır**.

Saygısızlığı cesaret, küstahlığı özgüven sanır.
Üretmeden görünür olmak ister.
Bir gün aşırı özgüvenli, ertesi gün kırılğan.

Yaşlı Egolog – Kurumsal Despot

Yaşlı Egolog’un hedefi görünmek değil; **hükmetmektir**.
Genç Egolog alkış ister; yaşlı Egolog **tapınma**.

Kendisini alanın kurucusu, duayeni, vazgeçilmezi ilan eder.
Gençleri yetiştirmek için değil, ezmek için konumlanır.
Eleştiriye tahammül etmez.
Pohpohlanmayınca içten içe öfkelenir.
Her soru meydan okuma,
her genç başarı tehdit gibi algılanır.

Egolog’un yaştan bağımsız üç temel kusuru vardır:

1) Empatisizlik

Başkasının emeğini, çabasını, kırılğanlığını hissedemez.

2) Vefasızlık

Ona yapılan iyilikler “zaten yapılması gereken” sayılır.
Köprüden geçene kadar müteşekkir,
geçtikten sonra unutan bir yapıdadır.

3) Manipülasyon

Hakikati olduğu gibi sevmez; kendi çıkarına eğilmiş hâlini sever.
Suçunu örter, sorumluluğu başkalarına atar,
kendisini mağdur, karşısındakini suçlu gösterir.

Asıl mesele nefret değil, farkındalıktır.

**Bu yazı bir nefret manifestosu değil.
Bir uyarı, bir sorumluluk, bir bilimsel etik çağrısıdır.**

Amacı kimseyi küçük düşürmek değil;
bilimin kırılğan yapısını korumak,
genç bilim insanlarını narsistik kültürün çürüklüğünden uzak tutmaktır.

Bilimde narsizm neden dięer tüm alanlardan daha tehlikelidir?

**Çünkü dięer alanlarda narsizm zarar verir;
bilimde narsizm hakikati çarpıtır.**

Ailede huzuru kaçırır,
bir şirkette üretimi düşürür,
bir ekipte uyumu bozar...
Ama bilimi öldürür.

Bilim yalnızca insanlar arası ilişki değildir;
insanlığın gerçeği üretme mekanizmasıdır.

Bilimin omurgası:

- Şüphe
- Eleştiri
- Yöntem
- Etik
- Tekrarlanabilirlik

Egolog ise bu beş temelin hepsini aynı anda aşındırır.

Şüpheyi saldırı,
eleştiriye düşmanlık,
yöntemi formalite,
etięi opsiyonel,
hakikati eğilebilir bir nesne olarak görür.

Bu nedenle bir Egolog'un yanlış dogması,
bir alanı 10–20 yıl geriye atabilir.

Gençleri korumak bilimin geleceęini korumaktır.

Gençler bugün:

- sahte özgüven kültürünün,
- etiket fetişizminin,

- görünürlük baskısının,
- imaj performansının

tam merkezinde yetiřiyor.

Bu nedenle bilimi taşıyacak kuşağın:

- sabır,
- merak,
- yöntem,
- emek,
- Özeleřtiri,
- etik,
- tevazu

temelleriyle güçlendirilmesi hayati önemdedir.

Bu metnin amacı da tam olarak budur:

Bilimin doğasını korumak ve gençleri narsizmin gölgesinden uzak yetiştirmek.

Son söz

Narkissos suya bakarken yalnızca kendini kaybetti.

Bugünün Egolog'u ise kendi yansımasını kutsarken bilimi kaybettiriyor.

Ama bilimin kaderi Egolog'un elinde değıldir.

Bilimin kaderi, hakikati arayanların omuzlarındadır.

Egologlar çağında bile, bilim yine

tevazu sahibi, merak eden, sorgulayan insanların elinde yükselecektir.